

Abstrakt

Předkládaná práce si klade za cíl přinést základní údaje akustického popisu českých diftongů [ou̯, au̯, eu̯]. Diftong je jednotkou, pro kterou je charakteristická změna kvality během jeho trvání, jakási „dvoučlennost“. Analýza povahy této změny je obtížná, stejně jako fonologická interpretace dvoučlenných segmentů v systému konkrétního jazyka. Také proto byl popis diftongů často opomíjen. V současné době narůstá potřeba jednotky tohoto typu zkoumat. Významný podíl na tom má zájem, který projevují o problematiku zvukových segmentů s krátkou časovou změnou jednak neurofonetický a psychologický výzkum, jednak některé aplikace řečových technologií. Získání podrobnějších údajů o akustické podobě diftongů patří proto k aktuálním úkolům současného popisu jazyka.

V práci jsme sledovali aspekt trvání, spektrálního složení a změn intenzity na lokální úrovni, které jsme následně srovnávali s výsledky získanými pro jednoduché vokály. V časové doméně jsme sledovali hodnoty trvání diftongů rozdělených na část iniciální, přechodovou a finální na základě sluchové percepce. vedle toho bylo sledováno trvání celkové. K analýzám bylo použito jednak materiálu pocházejícího z databáze Fonetického ústavu FFUK, jednak byly vytvořeny speciální texty pro potřeby jednotlivých měření. Vesměs to byly nahrávky čtených a semispontánních projevů.

Výsledky ukazují, že nejdelší částí českého diftongu je část finální, nekratší pak část přechodová, která v případě všech českých diftongů zabírá 20 % celkového trvání. Srovnání diftongů s jednoduchými vokály naznačuje, že český diftong patří svou délkou mezi dlouhé vokalické jednotky. V doméně spektra jsme stanovili hodnoty prvních dvou formantů v jednotlivých částech diftongu. Srovnání iniciální a finální částí diftongů s odpovídajícími jednoduchými vokály přineslo potvrzení tradiční charakteristiky českých diftongů: Jednotlivé části svou kvalitou odpovídají příslušným jednoduchým vokalickým segmentům. Porovnání změn intenzity na lokální úrovni neprokázalo výrazné tendence, které by odlišovaly diftongy od zbytku vokalického inventáře češtiny.